

HERRE och DRÄNG

av
Leo Tolstoj

STOCKHOLM
NORDISKA FÖRLAGET

PRIS 25 ÖFR

LEO TOLSTOJ

Leo Tolstoy

HERRE OCH DRÄNG

Av Leo Tolstoy

LÄS EN BOKS KLASSIKER

I.

Det var en vintermorgon på 70-talet, dagen efter den helige Nikolaus' fest. Församlingen firade högtidsdag och ägaren av värds-
huset i byn, köpmannen av andra gillet Wassilij Andrejitsch Brechunow kunde icke lämna den. Först och främst måste han vara närvarande i kyrkan — ty han var kyrkovård — sedan skulle han hemma hos sig taga emot och undfägna släktingar och bekanta. Men äntligen hade även de sista gästerna lämnat huset, och Wassilij Andrejitsch lagade sig genast i väg till en närboende gods-
ägare för att avsluta köp om en liten skogsslott, varom han en längre tid underhandlat med honom. Wassilij Andrejitsch hade bråttom för att köpmännen från staden icke skulle förekomma honom och knipa bort det fördelaktiga köpet för honom. Den unge gods-
ägaren begärde 10.000 rubel för skogsslotten, endast därför att Wassilij Andrejitsch bjöd honom 7.000. Emellertid utgjorde 7.000 rubel endast tredjedelen av skogens verkliga värde. Wassilij Andrejitsch hade kanske kun-

Översättning Göte Bjurman
Nordiska Förlaget 1913

nat pruta ned priset ännu något, ty hagen låg alldeles i hans närhet och bland de köpande i distriktet rådde sedan länge den seden, att icke driva upp prisen för sina grannar. Men Wassilij Andrejitsch hade fått veta, att några personer från huvudstaden i guvernementet hade för avsikt att söka förvärva skogen i Gorjatschkino och därför beslöt han att ofördröjligen söka göra upp affären med godsägaren. Så snart festen var slut tog han ur ett skåp sjuhundra rubel, till vilka han lade 2.300 av kyrkans medel, som han hade om händer och sedan han noga räknat igenom de tretusen rublerna gömde han dem i en plånbok och begav sig i väg.

Drängen Nikita, den ende av Wassilij Andrejitschs tjänare, som denna dag icke var drucken, skyndade att spännen för. Orsaken till att Nikita icke var drucken var den, att han alltsedan fettisdagen, då han supit upp sin rock och sina höga läderstövlar gjort ett heligt löfte att icke dricka mera och verkligen varit nykter över en hel månad. Han hade icke heller nu druckit något, fastän det bjudits på brännvin överallt under de båda första högtidsdagarna.

Nikita var en femtiårig bonde från närmaste by, som tillbragt större delen av sitt liv utom hemmet bland främmande människor. Överallt uppskattade man hans arbetsamhet, skicklighet och styrka och i synnerhet hans goda och präktiga karaktär. Men aldrig stannade han länge på ett ställe, ty ett par gånger om året eller oftare förföll han i dryckenskap och icke endast söp upp allt vad han hade på kroppen, utan blev till på köpet vild och galen. Wassilij Andrejitsch körde honom flera gånger från gården, men tog honom alltid tillbaka, emedan han var ärlig, snäll mot djuren och framför allt emedan han icke hade några stora anspråk. Wassilij Andrejitsch betalade honom icke 80 rubel, som en dylik tjänare var värd, utan endast omkring 40, gjorde aldrig avräkning med honom, gav honom lönen i små poster och oftast icke kontant, utan i varor beräknade i högt pris.

Nikitas hustru, Martha, som en gång varit en rask och vacker bondhustru, skötte hushållet med tillhjälp av en halv vuxen pojke och tvenne flickor. Hon var icke angelägen om att Nikita bodde hemma, för det första

emedan hon sedan 20 år tillbaka levat tillsammans med en viss Böttcher, en bonde från en främmande by som bodde hos dem, och för det andra, emedan hon var mycket rädd för sin man, när han var drucken. En gång, när Nikita supit sig full hemma, bröt han upp hennes klädskap, tog fram hennes bästa kläder, lade dem på en huggkubb och högg med en yxa sönder dem i småbitar. Kanske ville han på detta sätt hämnas för de förödmjukelser, som han fick lida, när han var nykter. Den lön, som Nikita förtjänade, gick vanligtvis direkt över i hans hustrus händer. Och Nikita protesterade aldrig däremot. Så hade det nu skett två dagar före helgen. Martha hade infunnit sig hos Wassilij Andrejitsch, hämtade vetemjöl, te, socker och en åtting bränniivin för ett värde av omkring tre rubel, fick dessutom fem rubel kontant och tackade därför, som för en särskild nåd, ehuru Wassilij Andrejitsch i själva verket var, enligt lägsta beräkning, skyldig hennes man åtminstone tjugu rubel.

»Ha vi gjort upp något slags kontrakt med varandra?» brukade Vassillij Andrejitsch säga till Nikita. »När du behöver något, så ta ut

det, du kan arbeta av det. Hos mig är det inte som hos andra, här gäller det att vänta, göra avbetalningar och plikta. Vi arbeta tillsammans på tro och loven, på heder och samvete, om du så vill. Du tjänar mig och jag skall inte glömma dig. K1appar nöden på din dörr, så skall jag hjälpa dig.»

Och när han sade detta, var han djupt övertygad om, att han överhopade Nikita med välgärningar. Han talade med sådan övertygelse, att alla, även Nikita, styrkte honom i denna övertygelse.

»Jag förstår nog, Wassillij Andrejitsch, och jag försöker ju att tjäna er som min egen far, jag förstår nog», svarade Nikita, fast han väl visste att Wassilij drog honom vid näsan. Men han kände på samma gång att varje försök att klara upp räkenskaperna med Wassilij skulle vara förgäves; det återstod honom intet annat att göra än att stanna, så länge han icke hade någon annan plats och att taga emot vad som gavs..

Då Nikita fick befallning att spänna för, gick han glad och full av arbetslust som alltid, med hastiga och lätta steg ned till skjulet, lyfte ned från spiken ett tungt remtyg med

tovsar och gick, skramlande med seldonets bjällror, till stallet, där hästen stod, som Wassilij sagt till honom att spänna för.

»Du står väl här och leds din tok.» sade Nikita till svar på det svaga gnäggande varmed det ensamstående djuret hälsade honom. Det var en kraftig, svartbrun och gulnosig häst, något svankryggig. Han torkade av hästens dammiga, feta rygg med sina rockskört, lade betslet över dess vackra, unga huvud, frigjorde öronen och pannluggen, tog bort grimman och ledde bort honom för att vattnas. Då Gulnosen betänksamt lämnat stallet, började han att hoppa och slå bakut och låtsade, som om han ville ge Nikita, som sprang bredvid honom, ett slag med hoven.

»Nå nå, nå nå, din skälm!» sade Nikita, som väl kände till den försiktighet, med vilken Gulnosen lyfte på bakbenet endast så mycket, att han kom att vidröra Nikitas päls, icke för att slå till honom. Nikita tyckte alldeles särskilt om dessa hästens fasoner.

Sedan hästen druckit av det friska vattnet, stod han stilla en stund, andades djupt, rörde på den kraftiga, våta nosen, medan

kristallklara droppar föllo från munhären ned i träget, och nös.

»Du vill inte ha mera, då kan det vara nog, det ska vi komma i håg; försök inte att få mera sedan!» sade Nikita som helt allvarsam och omständligt motiverade vad han företog sig för Gulnosen och sprang sedan tillbaka till skjulet, ledande vid betslet den ystra, unga hästen, vars fnysande och gnäggande hördes över hela gården.

Ingen syntes till av det övriga tjänstefolket; endast kokerskans man, som kommit för att hälsa på sin hustru, var där.

»Hör du, goda själ» sade Nikita till denne, »gå och fråga vilken släde jag skall sätta för, om det skall vara den stora eller den lilla.»

Mannen gick in i huset och kom snart tillbaka med det besked, att den lilla släden skulle användas. Under tiden hade Nikita lagt selen på hästen, och spänt fast den med blanka stift prydda seldynan. I ena handen höll han krumträdet, med den andra ledde han hästen till skjulet, där släden stod.

»Jaså, den lilla — ja, må gå då, för den lilla», sade han och ledde in det kloka djuret, som låtsade sig vilja bita Nikita, mellan

fimmelstängerna och började förspänningen med hjälp av mannen.

När allt var färdigt och det endast återstod att fästa tyglarna, skickade Nikita mannen till skjulet efter halm och till magasinet efter en säck.

»Så, nu är det bra. Nå nå, stå inte och kräma dig så där!» sade Nikita till hästen, i det han lade den nytröskade havrehalmen i släden.

»Nu lägga vi säcken på och så mattan överst. Så där ja, nu sitter man bekvämt», sade han. Till sist stoppade han mattans kanter runt omkring halmen..

»Tack skall du ha, du goda själ», sade Nikita till kokerskans man, »det går alltid lättare för två.» Han löste upp tömmarna, som voro försedda med en ring, satte sig upp på kuskbocken och körde hästen, som längtade efter att få röra på sig, över den med frusen spillning betäckta gården till porten.

»Farbror Nikita, lilla farbror, lilla farbror!» skrek bakom honom en sjuårig gosse, klädd i svart skinnpäls, små nya vita filtstövlar och en varm mössa, medan han smällde igen dörrklinkan och sprang ut ur förstugan »Tag mig med!» bad han med pipig röst och

knäppte ihop sin päls, medan han sprang.

»Nå, kom då, min duva lilla!» sade Nikita, satte sin husbondes glädjestrålände son bredvid sig på kuskbocken och for ut på vägen.

Klockan var mellan två och tre. Det rädde stark köld, därtill var det mulet och blåsigt. På gården tycktes det vara lugnt, men på vägen blåste en skarp vind, som svepte ned snön från taket på det närliggande skjulet och yrde tillsammans i knuten vid badstugan. Knappt hade Nikita kört fram och stannat med hästen vid trappan utanför huset, förrän Wassilij Andrejitsch kom ut med en cigarrett i munnen och i färskinnspäls, överklädd med kläde, som sammanhölls kring livet av ett bälte. Den snöiga trappan knarrade under hans filtstövlar. Han stannade för att lägga till rätta pälskragens snibbar på båda sidor om sitt röda, slätrakade ansikte.

»Se på den vildbasaren, sitter han inte redan där uppe!» sade han, då han såg sin son i släden. Han skrattade och visade sina vita tänder. Wassilij Andrevitsch var upprymd av brännvinet, som han druckit tillsammans

med sina gäster, och var därför mera än vanligt belåten med allt vad han ägde och allt vad han gjorde. Bakom honom stod hans hustru blek och mager; hon var i havande tillstånd. Hennes huvud och skuldror voro så insvepta i en ylleschal, att man blott kunde se hennes ögon.

»Du skulle taga Nikita med dig», sade hon och trädde skyggt fram ur dörröppningen. Wassilij Andrejitsch svarade icke, han såg missnöjd ut och spottade. »Du har pengar på dig», tillade hon i samma klagande ton, »och vädret kan bli svårt. Det kan det verkligen!»

»Tror du, att jag icke känner vägen, eftersom du nödvändigt vill skicka med mig en vägvisare?» sade Wassilij Andrejitsch och knep ihop läpparna på samma egendomliga sätt, som då han talade med köpmän och kunder. Han tycktes själv ha roligt åt vad han sade.

»Ack, tag honom med dig! Gör det för Guds skull!» upprepade hustrun och svepte schalen bättre om sig.

»Tror du, att någon skall gå mig in på livet! Var skall jag göra av honom för resten?»

»Jag är strax färdig», sade Nikita glatt. »Men hästarna få lov att ha foder, medan jag är borta», tillade han och vände sig till matmodern.

»Det skall jag ställa om, Nikita lilla; jag skall säga till Simjon att göra det.»

» Jag, får väl lov att göra gumman till viljes då. Men om du skall fara med, så måste du taga mera på dig; tag en varm burnus», sade Wassilij Andrejitsch leende och blinkade med ögonen åt Nikitas livpäls, som var trasig under armarna, uppsliten på rygg och skört, flottig och nedsmord och verkligen hade sett sin bästa tid.

»Hallå, goda själ, kom hit och håll hästen en stund», ropade Nikita inåt gården till ko-
kerskans man.

»Jag vill hålla hästen!» sade gossen, i det han drog fram sina rödfrusna händer ur fickorna och grep fatt i tömmarna.

Dröj inte för länge med din klädsel, utan skynda dig!» ropade Wassilij Andrejitsch skrattande åt Nikita.

»Strax, lille far Wassilij», svarade Nikita och sprang hastigt över gården in i drängstugan..

»Armushika, ge mig strax min burnus från

ugnen, jag skall följa med husbonden!» ropade han, då han kom instörtande och ryckte ned sitt bälte från spiken.

Kokerskan, som tagit sig en liten middagsblund, gick just och gjorde i ordning teköket åt sin man. Nikitas brådska smittade henne, hon tog kvickt ned burnusen från ugnen, där den låg till torkning. Det var ett ganska dåligt, utslitet klädesplagg, som hon slätade ut och ordnade till så gott hon kunde.

»Nu får du plats för din man och kan tillbringa tiden riktigt trevligt», sade Nikita till kokerskan. Sedan spände han om sig det smala, slitna bältet så hårt som möjligt.

»Så är det bra», sade han och stoppade in ändarna på bältet under detsamma. »Nu skall det inte gå upp!» Han drog på sig burnusen, jämkade den till rätta under armarna och tog fram sina tumvantar.

»Så, nu är det klart.»

Nikita stod stilla och tycktes tänka på något.

»Jag skall egentligen ... Nå ja, det går kanske ändå, det är ju inte så långt!»

Och han skyndade ut på gården.

»Fryser du inte, Nikita lilla?» frågade mat-

modern, då han kom fram till släden.

»Hur skulle jag kunna frysa, jag är ju varmt klädd», svarade Nikita och jämkade till rätta halmen på framsidan av släden och stoppade piskan under halmen, då han ansåg den överflödigt för det förståndiga djuret.

Wassilij Andrejitsch satt redan i släden, vars baksäte han nästan helt och hållet fyllde med sin av två pälsar ombonade kropp. Han tog tömmarna och satte hästen i gång. Släden var redan i rörelse, då Nikita satte sig upp, hållande ena benet utanför.

II.

Det knarrade sakta under slädens medar, när hingsten ryckte släden från stället och satte av i muntert trav på den väl underhållna vägen genom byn.

»Hör du vad har du här att göra? Ge mig piskan, Nikita!» ropade Wassilij Andrejitsch, i det han i sitt sinne fröjdade sig åt sin son, som ännu stod kvar bak på medarna. »Laga dig i väg hem till mamma och det genast, din slyngell!»

Gossen hoppade av och hästen ökade farten.

Byn Kresti, där Wassilij Andrejitschs gård var belägen, bestod av sex gårdar. Då de farit förbi den sista gården, som var smedens, funno de, att blåsten var starkare, än de väntat. Man kunde knappt se vägen för snö. Spåren efter släden gingo genast igen så att det endast var möjligt att urskilja vägen, därför att den låg högre än det övriga landskapet. Snöyran var så stark, att man knappt kunde skilja gränsen mellan himmel och jord. Skogen vid Teljatinsky, som alltid fram-

trädde så tydligt, syntes nu genom snötjockan som en obestämd svart massa. Vinden var västlig och vände envist Gulnosens man åt ena sidan av halsen, vände likaså den knutna svansen åt samma sida och pressade kragen på Nikitas burnus mot hans ansikte och näsa.

»1 dag kan han inte löpa undan, det är för mycket snö», sade Wassilij Andrejitsch, stolt över sin häst. »En gång då jag åkte till Paschutino förde han mig dit på en halvtimme.»

»Vad för något?»

»Han förde mig till Paschutino på en halvtimme.»

»Det är inte otroligt, det är en präktig häst.»

Båda tego. Men Wassilij Andrejitsch hade lust att prata.

»Du har väl sagt åt din hustru, att hon inte ger Böttcher för mycket att dricka?» sade han och var så fullt och fast övertygad om att Nikita måste känna sig smickrad av att samtala med en så betydande och klok man att det inte föll honom in att tänka på, huru obehagligt det samtalsämnet måste vara för Nikita. Vinden förde bort ljudet av Wassilij

Andrejitschs ord, så att de icke kommo till Nikitas öron.

Husbonden upprepade med hög och tydlig stämman sitt skämt angående Böttcher..

»Låt det där vara, Wassilij Andrejitsch, jag blandar mig inte i de där affärerna. För mig är det huvudsaken, att hon inte slår gossen; för resten må Gud döma henne!»

»Naturligtvis», sade Wassilij Andrejitsch. »Nå, hur går det, skall du köpa en häst av mig i vår?» Han sökte tydligt att giva samtalet en annan vändning.

»Det går väl inte för mindre», svarade Nikita, vek kragen åt sidan och lutade sig fram till husbonden..

Nu tycktes samtalet intressera Nikita och han ville inte släppa det.

»Pojken har vuxit upp och måste plöja själv nu», sade han.

»Då tar du den blackiga, jag skall inte vara dyr,» skrek Wassilij Andrejitsch.

»Ge mig hellre femton rubel, så köper jag mig en på marknaden», sade Nikita, som mycket väl visste, vad den hästen var värd, som Wassilij Andrejitsch ville pracka på honom — på sin höjd sju rubel men som äga-

ren skulle komma att beräkna tjugofem rubel för. Nikita kunde i så fall vara viss på att icke få ut en styver i lön under det närmaste halvåret.

»Hästen är bra. Jag unnar dig den lika väl som mig själv. Brechunow gör på min ära ingen människa något orätt. Hellre förlorar jag själv, för jag är inte som andra. Det är på min ära en präktig häst!» skrek han med samma stämman, som han brukade använda, när han inbillade sina kunder allt möjligt.

»Ja, visst!» sade Nikita med en suck. Övertygad om att det icke lönade mödan att lyssna vidare, släppte han kragen, så att den åter skylde hans öra och ansikte.

En halvtimme åkte de vidare under tystnad. Vinden blåste Nikita i sidan, där pälsen var sönderriven.

Han kröp ihop och andades i kragen, som täckte hans mun; på så sätt tyckte han, att andedräkten värmde honom..

»Hur tycker du, skola vi fara över Karamischewo eller direkt?» frågade Wassilij Andrejitsch.

Vägen var bättre över Karamischewo, utmärkt genom präktiga stakar i dubbla rader. Direkt var vägen kortare men helt litet

befaren och saknade antingen helt och hållet utstakning eller ock var den av sämsta slag och helt och hållet försvunnen under snön.

Nikita funderade.

»Vägen över Karamischewo är visserligen längre, men lättare farbar», menade han.

»Om vi bara väl äro över halvvägen och inte förlora vägen dit, så är resten sedan lätt att tillryggalägga», sade Wassilij Andrejitsch, ty han ville fara kortaste vägen.

»Som ni vill», svarade Nikita.

Wassilij Andrejitsch gjorde som han själv ville. Efter en halv werst delade sig vägen vid en stor ek, vars grenar, på vilka torra löv sutto kvar, rördes fram och tillbaka av vinden: åkdonet tog vägen till vänster.

De hade nu motvind och det började snöa ännu mera. Wassilij Andrejitsch körde, andades kinderna fulla och lät andedräkten strömma ut under mustascherna. Nikita slumrade.

Så foro de ungefär tio minuter. Plötsligt började Wassilij Andrejitsch att säga något.

»Vad är det?» frågade Nikita och öppnade ögonen.

»Vad är det, vad är det?» härmade Wassilij Andrejitsch honom förargad. »Man ser ju inte till utstakningen längre! Vi måste ha förlorat vägen!»

»Vänta lite, så skall jag se efter», sade Nikita. Han sprang raskt ur släden, tog fram piskan och gick åt vänstra sidan, där hans plats var.

Snön var icke så djup denna vinter, men på sina ställen gick den dock Nikita över knäna och fyllde hans stövlar. Nikita gick fram och tillbaka, trevade med fötterna och piskan, men kunde icke finna någon väg.

»Nå!» frågade Wassilij Andrejitsch, då Nikita återvände till släden.

»På den här sidan finns ingen väg, vi få söka på den andra sidan.»

»Se, där syns något svart, gå och tag reda på vad det är», sade Wassilij Andrejitsch..

Nikita gick dit och fann svart jord, som kommit på snön genom den uppblötta vintersäden och färgat den svart. Sedan Nikita gått sökande omkring även på högra sidan, kom han tillbaka till släden, strök av sig snön, stampade den av stövlarna och satte sig i släden.

»Vi måste fara åt höger», förklarade han bestämt. »Förut hade jag blåsten i den vänstra sidan, nu har jag, den mitt i ansiktet. Åt höger!» skrek han ivrigt.

Wassilij Andrejitsch lydde och körde åt höger. Men ingen väg blev synlig. och man såg inte till någon utstakning. Så foro de framåt en stund. Blåsten ville icke lägga sig, det snöade fortfarande häftigt.

»Det ser ut, som om vi skulle ha farit grundligt vilse», sade Nikita till det yttre alldeles lugn. »Vad kan det här vara?» ropade han och pekade på ett potatisstånd, som reste sig ur snön.

Wassilij Andrejitsch höll in den svettiga, fnysande hästen.

»Vad är det?» frågade han.

»Vi ha hamnat helt vackert på Sacharjewkes åker!»

»Galenskaper!» skrek Wassilij Andrejitsch. Han talade icke längre så, som han brukade göra. hemma. utan vanlig, grov bonddialekt.

»Jag ljuger inte, Wassilij Andrejitsch, det är sanning» förklarade Nikita. »Det hörs på släden, att vi fara över en potatisåker och där är också högar med potatisblast. Det är

Sacharjewskas bränneris potatisåker. »

»Det är alltså där vi ä! », sade Wassilij Andrejitsch. »Vad ska vi nu ta oss till?»

»Vi måste köra rakt fram, det är allt, vad vi kunna göra. Vi homma väl alltid någonstades,» sade Nikita, om inte till Sacharjewko, så till någon av utgårdarna.»

Wassilij Andrejitsch lät hästen gå, som Nikita ville. De åkte ganska länge. De stötte flera gånger på grönska som låg blottad, så forn de åter över stubbåkrar och man såg halm sticka upp ur snön och vaja för vinden. Många gånger befunno de sig på ställen, där snön överallt låg lika djup, en enda stor, vit yta, där man icke kunde skönja någonting. Alltjämt föll snön ned och nedifrån virvlade den upp. Än tyckte de, att de foro uppför något berg och än utför ett annat. Ibland tyckte de, att de stodo stilla på samma ställe, och att hela snöfältet ilade förbi dem. Bägge tego. Hästen blev tydligen trött, han var betäckt av svett och rimfrost och gick endast steg för steg. Plötsligt stannade han, han hade fastnat i en av vatten urholkad grop eller urgrävning. Wassilij Andrejitsch ville hålla, men Nikita skrek till honom:

»Vad är det lönt att stanna. Ha vi råkat ned här, så få vi väl försöka att komma upp igen. Hallå, min skatt! Hallå, min vän!» ropade han med sin muntra stämma till hästen, hoppade ur släden, men sjönk själv ned i gropen. Hästen stretade framåt och kom upp på en frusen grushög. Det var tydligen ett dike.

»Men var äro vi egentligen?» frågade Wassilij Andrejitsch.

»Det få vi snart reda på», svarade Nikita. »Hopp, framåt! Någonstädes måste vi hamna!»

»Det här är tydligen Gorjatsclikinokogen», sade Wassilij Andrejitsch, pekande på en svart massa som dunkelt tornade upp sig ur snön.

»När vi komma dit, få vi se, vad det är för en skog», sade Nikita. Han märkte nämligen, att vinden förde med sig från den sidan, där den svarta massan syntes, några torra blad från hasselträden och slöt därav, att det icke var en skog, som låg framför dem, utan att det måste vara mänskliga boningar; men detta, ville han icke säga. De hade i själva verket icke kommit tjugu meter från diket, förräu de redan kunde ur-

skilja mörka träd. Nikita hade gissat rätt. När de närmade sig hasselträden, vilka knakade under vindstötarna, lyfte hästen frambenen i höjden, arbetade sig upp med bakbenen och fastnade icke längre ända till knäna i snön, ty de voro nu på landsvägen..

»Nu äro vi framme», förklarade Nikita, »men var vi äro, det vet jag sannerligen inte.»

Hästen sprang nu framåt längs den igen snöade vägen; de hade knappast kommit längre än 80 meter, då de fingo se en sädesria, från vilken snön blåste ned emot dem. Bakom rian gick vägen i vindriktningen och de hamnade i en snödriva. Framför dem syntes en smal väg mellan tvenne gårdar, snödrivan hade tydligen yrt tillsamman på landsvägen och de måste ta sig igenom den. De lyckades också komma ut på byvägen. Vid den längst bort belägna gården fladdrade frusna tvättkläder fram och tillbaka, uthängda på ett rep —en röd och en vit skjorta, underbenkläder, sockor och en underkjol. Den vita skjortan slängde formligen som förtvivad med ärmarna.

»Åh, den lata käringen! Antingen måtte hon vara ohjälpligt trög, eller också ligger

hon väl i själatåget, då hon inte tagit ned tvätten till helgen», sade Nikita, då han såg på de fladdrande skjortorna.

III.

På den igensnöade byvägen blåste det ännu, men längre bort blev det lugnare, mildare och behagligare. Utanför en gård skällde en hund, framför en annan sågo de en bondhustru, med klänningen dragen över huvudet; hon korn just uti förstugan, men stannade för att se på de förbifarande. Från byn hördes sjungande flickröster.

»Vi äro ju i Grischkino», sade Wassilij Andrejitsch.

»Riktigt!» svarade Nikita.

Det var verkligen byn Grischkino. Det visade sig att de tagit av för mycket åt vänster och sedan farit sju werst åt alldeles orätt håll, för att dock slutligen komma närmare sitt mål. Från Grischkino till Gorliatschkino var det ännu fem werst.

I byn träffade de en man, som gick på vägen.

»Vem är det, som kommer där?» ropade mannen och hejdade hästen; då han kände igen Wassilij Andrejitsch, klamrade han sig fast vid vagnsstängen och klättrade därifrån

upp på framsätet av släden. Det var en bekant till Wassilij Andrejitsch, bonden Issaj, som gällde för att vara traktens störste hästtjuv.

»Åh, Wassilij Andrejitsch, vart skall ni åka?» frågade Issaj, som hade med sig en atmosfär av brännvin.

»Vi ämna oss till Gorjatschkino.»

»Och ha råkat att komma hit! Ni skulle egentligen fara över Malachowo.»

»Alldeles riktigt, men vi ha inte hittat dit!» sade Wassilij Andrejitsch och höll stilla.

»En präktig häst», sade Issaj, som mönsttrade djuret och med en van handrörelse drog till den lösa knuten på den uppbundna svansen. »Stanna ni kvar här över natten?»

»Nej, min vän, vi måste ovillkorligen fara.»

»Ha ni bråttom? Och vem är den där? Jaså! Nikita Stepanitsch!»

»Vem skulle det annars vara?» frågade Nikita. »Säg oss hellre, kära själ, huru vi skola bära oss åt, så att vi inte komma vilse igen.»

»Vad? Ni måste vända om bort till vägen, sedan kör du rakt fram; håll alltjämt åt höger därute, inte åt vänster, först när du kommer ut på stora landsvägen viker du av åt vänster.»

»När vi taga av vid stora landsvägen komma vi då in på sommar- eller vintervägen?» frågade Nikita.

»På vintervägen. Så snart du kommit ut på vägen, ser du strax några buskar och mitt emot dem en stor ek, där går vägen.»

Wassilij Andrejitsch vände om och for ut ur byn.

»Stanna hellre här över natten!» ropade Issaj efter dem. Men Wassilij Andrejitsch svarade icke, utan manade på hästen med tömmarna. Fem werst, jämn väg, av vilka två gingo genom skogen, tycktes för honom icke vara någon svårighet att köra och det så mycket mera, som vinden lagt sig och det icke längre snöade.

De foro tillbaka samma väg, mörk av färsk spillning, som de nyss åkt, passerade åter förbi gården med den upphängda tvätten, kommo till hasselbuskarna och så åter ut på fria fältet. Snöstormen hade ännu icke lagt sig, tycktes i stället bliva häftigare. Hela landsvägen var igenyrad och endast av utstakningen kunde de se, att de voro på rätta vägen. Det var dock svårt att urskilja den, ty de hade vinden rakt i ansiktet.

Wassilij Andrejitsch knep ihop ögonen, böjde sig framåt, sökande efter utstakningen, men lämnade hästen mera fritt lopp; han litade på djuret. Och denne fann i själva verket den rätta riktningen och vände än åt höger, än åt vänster, ty han kände vägens krökningar under hovarna. Fastän snön föll ymnigare, och blåsten blev allt häftigare, sågo de snart utstakningen än till höger och än till vänster.

De hade färdats så omkring tio minuter, då det framför hästen blev synligt något mörkt, som rörde sig i ett moln av snö, vilket vinden drivit upp. Det var ett åkdon. Gulnosen hann upp det och slog med hovarna på baksidan av den framför dem glidande släden.

»Åk förbi... kör framför oss!» ljöd det från släden. Wassilij Andrejitsch försökte att köra förbi dem. I släden sutto tre bönder och en bondkvinna. De voro tydligen hemvändande gäster från en fest. En av dem slog hästen med ett spö, de två som sutto på framsätet gestikulerade med händerna och tycktes ropa något. Den väl ombonade bondkvinnan, som var överhöljd av snö, satt tyst och stilla

på baksätet av släden.

»Varifrån ä' ni?» ropade Wassilij Andrejitsch.

»A ... a ... a !» kunde man endast höra.

»Varifrån är ni, frågar jag?»

»A ... a ... a!» skrek en av bönderna av alla krafter.

»Framåt! Stanna inte!»

»De tyckas komma från någon fest.»

» Framåt! Framåt! Kör förbi! Hopp!»

Slädarna törnade ihop och voro nära att haka sig fast vid varandra, men kommo dock loss, och bondsläden blev efter.

Ännu några minuter hördes den ansträngda hästens frustande och de druckna böndernas skrik, sedan dog alltsammans bort i fjärran.

Detta sammanträffande hade roat och livat upp Wassilij Andrejitsch, han drev på hästen, utan att ge akt på utstakningen; han litade helt och hållet på djuret.

Nikita, som ingenting hade att göra, slumrade in. Plötsligt stannade hästen, Nikita höll nästan på att falla ur släden.

»Vi äro åter på orätt väg», förklarade Wassilij Andrejitsch.

»Hur så?»

»Jag kan inte längre se några utstakningar. Det är tydligt, att vi åter kommit från rätta vägen.»

»Nå, då måste vi väl söka upp den då», svarade Nikita kort. Han steg ur och började åter söka i snön. Längre gick han fram och tillbaka, försvann, dök åter upp för att försvinna på nytt; slutligen kom han tillbaka.

»Här är ingen väg, men kanske vi kunna hitta rätt på den», sade han och satte sig i släden.

Det började nu att skymma på. Snöstormen blev icke häftigare, men tog icke heller av.

»Om vi åtminstone kunde höra de där bönderna», sade Wassilij Andrejitsch.

»De ha icke hunnit upp oss. Vi ha tydligen kommit långt från vägen. De ha kanske själva kommit på villospår», sade Nikita.

»Ät vilket håll skola vi fara?» frågade Wassilij Andrejitsch.

»Vi få låta hästen gå som han själv vill, han för oss väl åt något håll. Ge mig tömmarna!»

Wassilij Andrejitsch lämnade ifrån sig töm-

marna så mycket hellre som han började frysa om händerna, trots de varma vantarna.

Nikita fattade tömmarna, men höll dem alldeles stilla, förlitande sig på sin favorits klokhet. Och det kloka djuret vände öronen än åt det ena, än åt det andra hållet och slog sedan in i en annan riktning.

De hade nu vinden på ryggen; det blev något mildare.

»Hästen är då bra klok», sade Nikita. »Kirgishästarna äro visserligen starka, men dumma. Men ser ni hur den här arbetar med öronen? Han behöver ingen telegraf, han märker allt på en werst omkrets.»

En halvtimme hade knappt förflutit, då de åter fingo sikte på något svart, vare sig en skog eller by; från höger sida syntes åter en utstakning. De voro tydligen åter på landsvägen.

»Men detta är ju åter Grischkino!» yttrade Nikita plötsligt.

I själva verket sågo de åter till vänster samma sädesria, samma frusna linnetvätt, skjortorna och underkläderna, vilka alltjämt svängde fram och tillbaka i blåsten.

De kommo åter ut på byvägen, åter blev

det lugnt, mildt och behagligt, åter sågo de den med spillning betäckta vägen, åter hörde de sång, röster och hundskall. Det var redan så mörkt, att det syntes ljus i flera fönster.

Då de kommit mitt i byn, körde Wassilij Andrejitsch fram till ett stort stenhus och stannade framför porten.

»Knacka på!» sade han till Nikita.

Nikita gick fram till det översnöade, upplysta fönstret i vars sken de virvlande snöflingorna skimrade, och knackade med piskskäftet.

»Vem där?» frågade en röst.

»Brechunow från Kresti, käre vän», skrek Nikita, »kom strax ut.»

Den vid fönstret stående figuren försvann, och ett par minuter senare kunde man höra, huru förstugudörren öppnades; sedan skramlade klinkan på ytterdörren och hållande mot denna för blästens skull, syntes en vitskäggit bonde i hög mössa och med livpälsen kastad över den vita helgdags-skjortan; bakom honom stod en ung karl i röd skjorta och läderstövlar.

»Välkommen !» sade gubben.

»Vi ha farit vilse, min vän», sade Wassilij Andrejitsch upplysande. »Vi ämnade oss till Gorjatschokino och så kommo vi hit. Så foro vi vidare, kommo åter vilse och tillbaka hit.»

»Så ni ha förirrat er!» svarade gubben.

» Petruschka, gå och öppna porten!» sade han, vändande sig till den unge i röda skjortan.

»Vi ämna inte stanna här över natten, min vän», förklarade Wassilij Andrejitsch.

»Vart vill du fara nu på natten? Stanna hellre här.»

»Det skulle jag gärna vilja, men jag måste fara.»

»Så värm dig åtminstone; samovaren står just på bordet», sade gubben.

»Det vore nog skönt att värma sig», sade Nikita och blandade sig i samtalet. Han frös ganska mycket och ville blott tina upp sina stelnade lemmar.

Wassilij Andrejitsch gick med gubben in, medan Nikita körde in genom porten, som Petruschka öppnat under tiden. Nikita följde hans råd och ställde hästen under lidrets skyddstak. Lidrets golv var betäckt av spillning så att den höga krumträdet hakade upp

sig i stegen, som ledde upp till hönsburen. De i denna sittande hönsen kacklade missbelätet och började att skrapa med fötterna. Fären, som blivit störda i sin vila, trampade fram och tillbaka på den frusna spillningen och skockade sig förskräckta på den ena sidan. Den unga hunden gnällde först av förskräckelse, sedan skällde han ursinnigt på den främmande.

»Nu blir det riktigt bra», sade Nikita och skakade av sig snön. »Nu skäller han igen!» tillade han. »Tyst då! Tyst, ditt dumma liv! Du bara oroar dig själv. Vi äro ju inga tjuvar, utan hederligt folk...»

»Han är en av rådgivarna», sade ynglingen och sköt med kraftig hand in den utanför stående släden under skjulet.

»Rådgivare, på vad sätt?» frågade Nikita.

»Så står det tryckt i Paulson: Om en tjuv kommer smygande till huset, då skäller hunden, då heter det: giv akt! När tuppen gal, så heter det: stig upp! När katten tvättar sig, då heter det: det kommer en kär gäst, bered dig på att taga emot honom», sade ynglingen skrattande.

Petruschka kunde läsa och Paulson, den

enda bok han ägde, kunde han nästan utantill. Han citerade gärna därifrån uttalanden passande för tillfältet.

»Det är nog riktigt», sade Nikita.

»Du har väl frusit, farbror?» tillade Petruschka.

»Det kan du lita på», svarade Nikita i det de gingo över gården och förstugan in i huset.

IV.

Den bondgård, där Wassilij Andrejitsch tagit in, var en av de största i byn. Familjen ägde fem jordlotter och hade dessutom arrenderat främmande jord. På gården funnos åtta hästar, tre kor, två årskalvar och omkring tjugu får. Familjen bestod av tjugutva personer: fyra gifta söner, sex sonsöner, av vilka en också var gift, två barnbarns barn, tre fader- och moderlösa barn och fyra sonhustrur jämte barn. Det var en av de få gårdar, som ännu förblivit oskiftad, men även här försiggick en inre kamp, vilken som alltid först kommer till utbrott bland kvinnfolken, en strid och osämja, som oundvikligt måste leda till snar upplösning. Två söner voro vattenbärare i Moskwa. I hemmet befunno sig för tillfället gammelfar, gamlamor, äldste sonen, en son från Moskwa, som kommit på besök till helgen, samt alla sonhustrurna med deras barn. Utom husfolket fanns där en gäst, granne till dem och byälderman.

Över bordet hängde en lampa med skärm,

och belyste klart den under densamma stående teservisen, brännvinsflaskan, maten och tegelväggarna i de främre hörnen med helgonbilderna och de andra vanliga bilderna. Förnämsta platsen intog Wassilij Andrejitsch. Han hade sin svarta livpäls på sig, satt och strök de frusna mustascherna och såg sig omkring i rummet med sina utstående hökögön och tittade på de närvarande. Utom Wassilij Andrejitsch sutto vid bordet den vitskäggede, flintskallige gammelfar i vit, hemvävd skjorta, bredvid honom, i fin kattunsskiorta, den från Moskwa på besök komne sonen, den äldste, axelbrede sonen, vilken skötte husbondskapet, och slutligen en mager, rödhärig bonde, byäldermannen.

Sedan bönderna tagit sig några supar med litet tilltugg, drucko de te. Teköket stod just och puttrade på golvet bredvid ugnen. På bänken satt en av kvinnorna, böjd över en vagga. Den gamla husmodern, vars ansikte var fullt av fina rynkor, passade upp på Wassilij Andrejitsch.

Just då Nikita kom in i rummet, hällde hon brännvin i ett tjockt dricksglas och räckte

det till Wassilij Andrejitsch.

»Håll till godo, Wassilij Andrejitsch, det går inte an med mindre, man måste önska varandra lycka till helgen», sade gammelfar.

Nikita, som var frusen och trött blev mycket orolig, då han såg brännvinet och kände lukten därav. Han rynkade pannan, skakade snön från mössan och burnusen, gjorde kors-tecknet tre gånger och bugade sig för helgonbilderna. Han vände sig därpå till husbonden, hälsade först på honom, sedan på alla bordsgästerna och kvinnorna, som sutto vid ugnen. »Lycka till helgen!» sade han och började att klä av sig, utan att se på bordet.

»Så mycket rimfrost du har på dig, farbror sade den äldste sonen, seende på Nikitas ansikte, ögon och skägg, som var vitt av snöflockar. Nikita tog av sig överrocken, skakade den, hängde den vid ugnen och gick fram till bordet. Man bjöd också honom på brännvin. Det var ett ögonblicks pinsam kamp för honom, han höll på att taga glaset och tömma den ljusa, dof-tande vätskan, men han kastade en blick på Wassilij Andrejitsch, kom ihåg den ed han svurit, de uppsupna stövlarna, Böttcher, sin son, åt vil-

ken han till våren lovat att köpa en häst, suckade och sköt glaset ifrån sig,

»Tackar ödmjukast, men jag dricker inte» sade han, rynkande pannan och satte sig på bänken vid fönstret.

»Varför inte?., » frågade den äldste sonen.

»Jag dricker inte, nej jag dricker inte», upprepade Nikita, utan att se upp, skelande på sina mustascher och sitt skägg och de däri upptinande ispiggarna.

»Håll bör inte dricka något», sade Wassilij Andrejitsch, som åt på en kringla, sedan han druckit brännvinet.

»Då skall du dricka te» sade den vänliga gumman.-»Du har tydligen frusit ordentligt, mitt hjärta lilla, Nå, kvinnor, varför är inte teet färdigt?»

»Det är färdigt,» svarade en av de unga hustrurna. Hon torkade av den ångande samovaren och satte den med möda på bordet.

Under tiden berättade Wassilij Andrejitsch, hur hade åkt vilse, hur de kommit till samma by tvenne gånger, hur de irrat omkring och var de mött de druckna bönderna. Värdfolket föll i förvåning, förklarade var och varför de kommit bort från vägen, vilka de druckna

voro och hur de skulle ha farit.

»Till Moltschanowka kan ett litet barn hitta, om man bara icke tar miste på krökningen av stora landsvägen. Där är en liten skogsdunge. Och ni kunde inte finna vägen?» sade äldermannen.

»Stanna kvar här över natten! Kvinnfolken bädda åt er», övertalade gammelmor.

»1 morgon kunna ni fara vidare, då går det så mycket bättre», sade gammelfar.

»Det går inte, min vän. Affärerna framför allt,» sade Wassilij Andrejitsch. »Sätt bara bort en timme, och du kan aldrig i tiden ta igen den», sade han, i det han påminde sig skogen och köpmännen från staden, vilka kunde ta ifrån honom köpet.

»Nog måtte vi väl kunna taga oss dit?» frågade han Nikita.

Nikita svarade icke något på länge, så upptagen var han med sitt skägg, som höll på att tina upp.

»Bara vi inte på nytt taga miste om vägen», sade han dystert.

Nikita var på dåligt humör, ty han hade en stark åtrå efter ett glas brännvin och det enda, som kunde dämpa denna önskan, var

te och det hade han ännu icke fått.

»Om vi bara komma till vägkröken, så skola vi väl inte sedan köra vilse; vi köra genom skogen till ort och ställe», sade Wassilij Andrejitsch.

»Det är du som bestämmer, Wassilij Andrejitsch, »vill ni, att vi skola fara, så fara vi. »

»Då skola vi dricka vårt te och sedan bryta upp!»

Nikita sade ingenting, utan skakade endast på huvudet och sedan han försiktigt slagit teet på tefatet, började han att värma sina frusna händer över imman. Därpå bet han av en sockerbit, bockade sig för värdskapet och sade:

»Skäll!» och sörplade sedan i sig den värmande vätskan.

»Om bara någon kunde följa med oss till vägkröken», sade Wassilij Andrejitsch.

»Det går nog för sig», sade den äldste sonen. »Petruschka kan spanna för och följa er till vägkröken.»

»Spänn då för, min vän, jag skall vara dig tacksam därför.»

Medan hästen spändes för, övergick samtalet till det ämne, där det stannat av, när

Wassilij Andrejitsch kommit. Gammelfar beklagade sig för äldermannen över den tredje sonen i ordningen, som icke skickat honom något till helgen, men väl ihågkommit sin hustru med en präktig gåva.

»Ungdomen vill inte längre lyda», sade gubben.

»Ja, ja», svarade äldermannen. »det är nästan omöjligt att komma till rätta med den; de ha blivit alltför kloka de unga.»

Nikita hörde på, betraktade deras ansiktsuttryck och ville tydligen också ha deltagit i samtalet, men var så upptagen av te-drickningen, att han blott kunde nicka instämmande med huvudet. Han drack det ena glaset efter det andra och blev därigenom allt varmare och varmare och allt gladare och gladare till mods. Samtalet rörde sig ännu länge om samma ämne, om skadan av boskifte, och det var tydligen icke blott i allmänhet talet rörde sig därom, utan frågan gällde boskifte i denna gård, ett skifte som den andre sonen i ordningen fordrade; han satt även med vid bordet och teg envist. Detta var tydligen en ömtalig punkt. Alla i gården voro intresserade av den, men de ville

blott icke diskutera sina privatangelägenheter av hänsyn till de främmande. Men slutligen kunde gubben icke hålla sig, utan förklarade med gråten i halsen, att han icke skulle tillåta någon delning så länge han levde, att i hans hus allting, Gud vare lov, fanns i överflöd, men att en delning skulle göra dem alla till tiggare.

»Alldeles som hos Matwejew», instämde äldermannen. »De hade en fin gård, men efter boskiftet blev det ingenting kvar.»

»Så vill du också ha det» sade gubben, vänd till sin son.

Denne svarade icke och det uppstod en obehaglig tystnad som avbröts av Petruschka. Hästen var förspänd och Petruschka, småleende som alltid, hade redan en god stund varit inne i rummet.

»Det finns en fabel passande in på detta hos Paulson», sade han. »En fader gav sina barn en kvast att slita sönder. *Hela* kvasten kunde de icke få sönder, men kvist för kvist gick det lätt nog. Så är det också härvidlag». sade han med ett belåtet leende.

»Nu måste vi bryta upp», sade Wassilij Andrejitsch. Och vad boskiftet beträffar, så

ge icke efter, farfar! Det är du, som har förvärvat det, du är också husbonde. Gå till fredsdomaren, han skall ställa allt till rätta.»

»Han kommer bara att ställa till bråk!» avbröt honom gubben med gråten i halsen. »Man kan inte få honom att ta reson! Det är som om djävulen farit i kroppen på honom.»

Nikita, som under tiden druckit ur sitt femte glas te, vände ändå icke glaset upp och ned, utan så, att han kunde hoppas att få även det sjätte. Men samovaren var tom och värdinnan kunde icke bjuda honom på mera. Wassilij Andrejitsch började också att ta på sig pälsen. Det var ingenting att göra åt saken, Nikita steg nu upp, lade det från alla sidor kringbitna sockerstycket tillbaka i sockerasken, torkade med ärmen av sitt svettdrypande ansikte och drog på sig burnusen.

Då han var färdig, drog han en djup suck och sedan han tackat värdfolket och tagit avsked, gick han ut ur det varma, ljusa rummet, ut i den mörka, kalla förstugan, där snö och blåst trängde in, samt därifrån ut på den mörka gårdsplanen.

Petruschka, klädd i päls, stod med sin häst

mitt på gården och deklamerade ur Paulson: »Stormen sveper in himmeln i mörker och virvlar om snön; han tjuiter ibland som en varg, gråter ibland som ett barn.» Nikita nickade instämmande och redde ut tömmarna. Gubben följde Wassilij Andrejitsch ut ur förstugan med en lykta och skulle lysa honom längre, men vinden blåste ut ljuset. Redan ute på gården kunde man märka, att stormen var i tilltagande.

»Men detta var då också ett väder!» tänkte Wassilij Andrejitsch. »Vi komma kanske aldrig fram. Men det hjälper inte, affärerna framför allt. För övrigt äro vi ju nu resfärdiga. Och världens häst är redan förspänd. Om Gud vill, komma vi väl fram!» — Gubben tyckte också, att det varit bättre, om de stannat kvar; men han hade redan en gång uppmanat sitt gäst att stanna, utan resultat. »Kanske är det min ålder som gör mig rädd, de komma kanske att reda sig», tänkte han. »Nå, vi komma åtminstone i säng utan något bråk och besvär.»

V.

Wassilij Andrejitsch gick fram till, släden, som han knappt kunde urskilja i mörkret, satte sig upp och grep tömmarna.

»Framåt!» ropade han. Petruschka, som satt nedhukad i sin släde, körde först. Gulnosen, som länge gnäggat helt muntert, följde efter, och så kommo de ut på landsvägen. De foro åter samma väg genom byn, snart kommo de åter förbi gården, där den frusna tvätten varit upphängd, men numera syntes den icke till. Även torkrian passerade de förbi; snön yrde alltjämt ned från taket på densamma. Snart voro de åter vid de knakande, gnisslande hasselbuskarna, sedan kommo de ut på fria fältet, som liknade ett enda snöhav. Blåsten var så häftig, att den hotade att vräka omkull släden, och drev hästen åt den ena sidan. däråt blåsten låg på. Petruschkas präktiga sto gick i lätt trav och gnäggade ibland helt muntert. Gulnosen följde tappert efter.

När de åkt omkring tio minuter, vände Petruschka sig om och ropade något till dem,

men varken Wassilij eller Nikita kunde höra något för blåstens skull. De gissade dock, att de voro vid vägkröken. Petruschka vände verkligen åt höger och blåsten, som de förut känt från sidan hade de nu rakt i ansiktet. Åt höger sågo de något mörkt skymta, det var busken, märket vid vägskalet.

»Gud vare med er!»

»Tack, Petruschka!»

»Stormen höljer himmeln i mörker ...» citerade Petruschka och vände om hemåt..

»Han är ju en riktig poet!» sade Wassilij Andrejitsch och rörde på tömmarna.

»Ja, en duktig pojke, en riktig bonde!» sade Nikita.

De foro vidare. Nikita svepte om sig och stack huvudet så djupt in i kragen på burnusen, att skägget höll hans hals varm. Han satt tyst och sökte så länge som möjligt bevara den värme, han fått av teet. Framför sig såg han fimmelstängernas raka linjer, vilka alltjämt vilseledde honom, ty han tyckte att de liknade spåren på en körd väg. Sedan såg han hästens rörliga bakkropp med den uppbundna svansen, som oupphörligt for åt den ena sidan, hästens vaggande huvud och

halsen med den flygande manen. Emellanåt fick han syn på några utstakningspålar; därav slöt han sig till att de voro på rätta vägen.

Wassilij Andrejitsch höll tömmarna så, att han överlämnade åt hästen att själv hitta vägen. Men Gulnosen sprang ogärna, trots att han fått pusta ut i byn, och tycktes vilja lämna vägen, så att Wassilij Andrejitsch flera gånger måste rätta honom.

»Här till höger är en påle, där en annan, nu kommer den tredje», räknade Wassilij Andrejitsch. »Och här är ju också skogen», tänkte han, då han fick syn på något mörkt framför sig. Men vad han trodde vara en skog, det var endast en buske. Snart hade de passerat den, de åkte ytterligare fyrtio meter, den fjärde pålen syntes icke till, skogen ännu mindre.

»Skogen måste dock vara ganska nära», sade Wassilij Andrejitsch undrande. Han var upplivad av brännvinet och teet, som han nyss inmundigat, och slog hästen oupphörligt med tömmarna; det präktiga, fogliga djuret lydde och gick än i skritt och än i trav, dit man styrde det, ehuru det mycket väl

visste, att det icke styrdes dit det skulle gå. Åter förgingo omkring tio minuter, men fortfarande syntes ingen skog,

»Vi ha ju åter förlorat vägen!» sade Wassilij Andrejitsch och höll in hästen.

Nikita steg tyst ur släden och började att trava omkring i snön, medan han höll fast i burnusen, som blåsten än pressade emot honom, än sökte slita ifrån honom. Än gick han åt den ena sidan, än åt den andra: tre gånger försvann han alldeles ur sikte. Slutligen kom han tillbaka och tog tömmarna ur Wassilij Andrejitschs händer.

»Åt höger måste vi fara», sade han kort och bestämt, i det han vände hösten.

»Åt höger? Nå, så fara vi väl åt höger då», sade Wassilij Andrejitsch, i det han lämnade ifrån sig tömmarna och trädde in sina frusna händer i ärmarna. »Om vi åtminstone kunde komma tillbaka till Grischkino!» tillade han.

Nikita teg.

»Nå, min vän, gör nu ditt bästa!» ropade han till hästen, men trots att Nikita drev på honom gick han endast fot för fot. Snön var på sina ställen fotsdjup och släden måste sli-

tas lös vid varje rörelse av djuret.

Nikita grep piskan, som hängde framför honom på släden, och smällde till. Hästen, som var ovan vid piskan, störtade framåt, och började gå i trav, för att genast återgå i skritt. Så färdades de ungefär fem minuter. Det var så mörkt och yrde från alla håll, så att man icke ens kunde se krumträdet. Ibland tyckte de, att släden stod stilla och att fältet ilade förbi. Plötsligt stannade hästen, tydligen vädrande någon fara. Nikita hoppade raskt ur, kastade ifrån sig tömmarna och gick framför hästen för att se, vad som var i vägen; han skulle just taga ett steg framom hästen, då han förlorade fotfästet och rullade ned i ett bråddjup.

»Håll, håll, håll !» ropade han till själv. Han föll, skulle försöka att resa sig upp, men kunde icke hålla jämvikten, och stannade först, när han fastnade med benen i den djupa snödriva, som yrt ihop på botten av branten.

En snödriva, som hängde över honom vid randen av bråddjupet och rubbats av hans fall, kom i rörelse och störtade ned, fyllande hela hans krage med snö.

»Nikita, Nikita!» skrek Wassilij Andrejitsch däruppe. Men Nikita svarade icke.

Han hade inte tid därtill, han måste skaka av sig snön och söka rätt på piskan, som vid fallet glidit ur hans hand. Sedan han funnit den, skulle han klättra upp till det ställe, därifrån han rullat ned, men det var omöjligt; han gled alltjämt ned. Sex meter däri- från lyckades det honom slutligen att komma upp; han klättrade på alla fyra. Han gick längs branten fram till det ställe, där han förmodade, att hästen var, men han fann varken denne eller släden. Han gick rakt mot vinden, och kunde omsider höra Wassilij Andrejitschs skrik och Gulnosens gnäggning, innan han fick syn på dem.

»Jag kommer, jag kommer! Vad väsnas du för?» ropade han.

Först då han kom alldeles intill släden, såg han hästen och invid denne Wassilij Andrejitsch, som föreföll honom stor som en jätte.

»Var fan har du hållit hus? Vi måste fara tillbaka. Vi måtte väl åtminstone kunna komma tillbaka till Grischkino!» sade husbonden förargad i förebrående ton.

»Jag begär intet hellre, Wassilij Andre-

jitsch, men åt vilket håll skola vi fara? Framför oss är ett bråddjup, komma vi ned dit, så kunna vi aldrig taga oss upp därur igen.»

»Men här kunna vi väl inte stanna! Någonstädes måste vi ju fara!» förklarade Wassilij Andrejitsch.

Nikita svarade icke. Han satte sig i släden och vände ryggen mot vinden, drog av sig stövlarna, skakade ur snön och tog en halm-sudd varmed han noga täppte till ett hål i vänstra stöveln.

Wassilij Andrejitsch teg, liksom om han nu ville överlämna allt åt Nikita. Denne drog åter på sig stövlarna, satte sig till rätta, tog tömmarna och körde hästen längs efter branten. Men knappt hade de kommit hundra steg därifrån, förrän hästen ånyo stannade. De stodo åter inför ett bråddjup.

Nikita steg åter ur och började på nytt att krypa omkring i snön. Han sökte ganska länge. Slutligen dök han upp på motsatta sidan.

»År ni där, Wassilij Andrejitsch?» skrek han.

»Här», svarade denne, »vad är det?»

»Jag kan omöjligt klara upp det här; det är så mörkt, och runt omkring oss ha vi bråd-

djup. Vi måste åter fara mot vinden.»

De foro åstad. Nikita måste åter treva sig fram i snön, han föll på nytt, ryckte åter upp sig och föll återigen. Slutligen kom han flämtande tillbaka till släden.

»Nå?» frågade Wassilij Andrejitsch.

»Jag är alldeles utmattad. Och hästen orkar inte gå längre.»

»Vad skola vi då ta oss till?»

»Vänta en stund.» Nikita försvann, men kom snart tillbaka.

»Följ efter mig!» sade han och gick framför hästen. Wassilij Andrejitsch befallde icke längre, utan gjorde fogligt allt vad Nikita ville.

»Efter mig!» ropade Nikita, tog Gulnosen vid betslet och gick raskt åt höger. Han ledde honom fram till en snödriva. I början ville hästen icke, sedan tog han ett språng och ville springa över drivan, men fastnade däri ända upp till krumträdet.

»Stig ur!» skrek Nikita till Wassilij Andrejitsch, som satt i släden. Därpå grep han fatt i ena fimmelstängen och började att skjuta på släden.

»Det är svårt, bror lille», sade han till Gulnosen, »men vad skall man göra? Gör nu rik-

tigt ditt bästa! Så där ja. lite till !» ropade han uppmuntrande. Hästen ryckte till, så än en gång, men kunde icke icke komma loss, utan stod fast. Han klippte med öronen, nosade på snön, lutade sitt huvud mot den och tycktes begrunda något.

»Nå, bror lille, det är inte så farligt !» sade Nikita för att lugna djuret. »Ån en gång!» Återigen drog Nikita i fimmelstängen; Wassilij Andrejitsch gjorde likaledes med den andra. Hästen rörde på huvudet och gjorde ett plötsligt ryck framåt.

»Nå, nå !»

Hästen gjorde ännu ett språng, ett andra, ett tredje, lösgjorde sig ur snödrivan och stannade, i det han andades tungt och skakade på sig. Nikita ville, att de åter skulle skjuta på, men Wassilij Andrejitsch i sina två pälsar tappade alldeles andan, så att han icke kunde röra sig utan föll omkull i släden.

»Låt mig andas ut!» sade han och löste upp den halsduk, vilken han i byn bundit om pälskragen.

»Här går det bra, ligg bara stilla», sade Nikita, »jag skall leda hästen.» Och han ledde hästen vid betset och med Wassilij Andre-

jitsch i släden ännu omkring tio steg nedåt, därpå ett stycke uppåt, varpå han stannade.

Det ställe, där Nikita stannade, låg icke i en fördjupning, men det var skyddat för vinden av en kulle. Stundtals tycktes vinden lägga sig bakom denna kulle, men strax kom den åter med tioudubbel kraft och rasade och virvlade om ännu ursinnigare än förut. Ett sådant vindkast inträffade, då Wassilij Andrejitsch, som återhämtat sig något, lämnade släden och kom fram till Nikita för att rådgöra med honom om, vad de nu skulle taga sig för. Ofrivilligt hukade sig bägge ned och väntade till stormens raseri lagt sig. Gulnosen lade missnöjd öronen bakåt och riste på huvudet. Då djuret blivit litet lugnare, drog Nikita av sig sina tumvantar, stack dem i bältet, blåste upprepade gånger i händerna och började att lösgöra krumträdet.

»Vad är det du gör?» frågade Wassilij Andrejitsch..

»Jag spänner ifrån: vad skulle jag annars göra? Mina krafter äro slut,» tillade han liksom urskuldande sig.

»Kunna vi då inte taga oss fram till något ställe?»

»Nej, vi endast pina hästen. Det arma djuret är aldeles förbi», sade Nikita och pekade på den genomvåta hästen, som andades tungt. »Vi måste stanna här över natten», förklarade han och började att lösa upp selremmarna. Spännena sprungo upp.

»Komma vi inte att frysa ihjäl?» frågade Wassilij Andrejitsch.

»Nå, om ni fryser ihjäl, så får ni taga det på köpet, sade Nikita.

VI.

Wassilij Andrejitsch kände sig ganska varm i sina två pälsar, särskilt efter arbetet i snödrivan. Men då han insåg, att han måste tillbringa natten här på öppna fältet, fick han en frosskakning. För att lugna sig och förströ sig, satte han sig i släden och började söka rätt på sina tändstickor och cigaretter.

Under tiden spände Nikita ifrån hästen. Han spände upp bukgjorden och sadelremmarna, tog bort tömmarna, seltyget och krumträdet. Han pratade oupphörligen med hästen för att muntra upp honom.

Liksom för att inte avvisa Nikitas vänlighet, nappade hästen åt sig litet halm, som Nikita höll framför nosen på honom, men insåg snart, att det under sådana förhållanden icke tjänade något till. utan lät den falla. Vinden förde bort den och gömde den i snön.

Wassilij Andrejitsch slog emellertid upp pälsen och strök, med pälsskörten som skydd, den ena tändstickan efter den andra

mot en ask av stål, men hans händer darade och vinden blåste ut de tända stickorna, innan de brunnit ett ögonblick, så fort han närmade dem till cigaretten. Slutligen fick han eld på en tändsticka: den lyste ett ögonblick på pälsverket, på hans hand med guldringen och det inåtböjda pekfingret, den snöbetäckta halmen, som tittade fram under mattan — och cigaretten var tänd. Han insöp girigt röken flera gånger, sväljde den och lät den åter strömma ut under mustascherna; han skulle just åter upprepa det, då både cigarett och eld fördes bort av blåsten.

Men dessa få bloss hade livat upp Wassilij Andrejitsch.

»Nå, så få vi väl stanna här över natten då!» sade han beslutsamt, och då han fick syn på de uppresta fimmelstängerna, ville han göra signalen ännu tydligare och ge Nikita en liten lärdom.

»Vänta bara, så skall jag göra en flagga och sätta dit», sade han och tog halsduken, som han haft bunden om pälskragen, och som nu låg i släden. Han drog av sig handskarna, reste sig upp och band halsduken med en

fast knut vid fimmelstängan..

Halsduken började fladdra häftigt fram och tillbaka, än slöt den sig omkring fimmelstängan, än spände den vinande ut sig.

»Ser du, var inte det fint uttänkt!» sade Wassilij Andrejitsch, beundrande sitt verk och satte sig i släden. »Vi skulle ha det varmare tillsammans, men det är ju icke plats i släden», sade han.

»Jag skall nog söka upp en plats åt mig», svarade Nikita, »men först måste jag täcka över hästen, den stackaren är alldeles svettig. Låt mig taga denna», tillade han, gick fram till släden och drog till sig mattan, som låg under Wassilij Andrejitsch. Han tog av hästen huvudtyget och sadeldynan, vek mattan dubbel och lade den över Gulnosens rygg.

»Så får du det alltid litet varmare, din stackars tok», sade han i det han ånyo lade på selyget och sadeldynan över mattan.

»Kanske ni inte behöver säcken? Låt mig också få litet halm», sade Nikita, sedan han slutat sitt arbete och närmade sig åter släden.

Sedan han tagit fram dessa saker, som lågo under Wassilij Andrejitsch, gick han bakom

släden, gjorde där en liten fördjupning i snön, lade halmen däri, drog ned mössan över öronen och svepte om sig burnusen. Sedan bredde han säcken över sig, satte sig på halmen och stödde sig mot slädens bakvägg som skyddade honom för snö och bläst.

Wassilij Andrejitsch skakade ogillande på huvudet åt allt vad Nikita gjorde — på det hela taget var all böndernas okunnighet och dumhet honom obehaglig — och så började han laga sig i ordning för natten.

Han bredde ut den överblivna halmen så jämnt som möjligt i släden och packade ihop den litet på sidorna. Sedan stack han in händerna i ärmarna och stödde huvudet mot ett av slädens främre hörn, där han hade skydd mot vinden. Han ville inte sova. Han var försjunken i tankar. Han tänkte endast på ett och detsamma, det som var hans livs enda mål, innehåll, glädje och stolthet: hur mycket pengar han redan samlat och hur mycket han ännu skulle kunna samla, hur mycket hans bekanta hade förtjänat och ägde, på vilket sätt de fått sina pengar och hur han själv liksom de skulle kunna samla ännu mycket mera.

»Ekvirket skall arbetas till medar, bjälkarna säljas för sig, trettio famnar ved blir det nog på varje desjastin.» Så gjorde han sina beräkningar med avseende på den jordlott, han besett på hösten och som han tänkte köpa. »Tio tusen ger jag i alla fall inte, utan endast åtta tusen, och ängsmarkerna skola dragas ifrån. Jag skall sticka till lantmätaren hundra eller hundrafemti rubel: för det mäter han nog till mig åtminstone fem desjastiner ängsmark. Nog kommer ägaren att sälja skogen åt mig för åtta tusen. Tre tusen lägger jag framför näsan på honom med detsamma, det skall nog göra honom medgörlig», tänkte Wassilij Andrejitsch och kände efter med överarmen om han hade pengarna i fickan. — »Hur vi kunde åka vilse, sedan vi passerat vägkröken, det vet Gud allena! Det är tydligen inte långt härifrån till skogen och vaktstugan, Man borde väl kunna höra hundarna skälla. Men just när de behöves, skälla inte de fördömda bestarna.» Han öppnade litet på kragen, lyssnade och såg sig omkring. det enda han såg i mörkret var Gulnosens mörka huvud och rygg, på vilken mattan rörde sig, han hörde blott vindens

sus och halsdukens fladdrande på fimmelstängen. Han svepte åter omkring sig. »Hade jag anat detta, så skulle vi väl ha stannat där borta över natten. Nå, det gör detsamma; vi komma väl dit vi ämna oss i morgon. Jag kommer bara en dag för sent. Inga köpmän från staden bege sig av ut i ett sådant väder som detta.» Och så drog han sig till minnes, att han klockan nio skulle uppbära pengar av slaktaren för sålda kreatur. Han skulle komma själv, och då är jag inte hemma. »Min hustru kan inte ta emot pengarna, hon är obildad, kan inte umgås med folk», fortsatte han i sina tankar och påminde sig, att hon inte hade vetat, vad hon skulle tala med kretsdomaren om, då han under gårdagens högtid varit hans gäst. »Naturligtvis, ett fruntimmer! Var skulle hon ha lärt något? Hurudant var vårt hem, då föräldrarna levde? Ingenting särskilt märkvärdigt, en förmögen bondes hem, en gästgivargård, det var allt. Och vad har jag inte gjort det till på femton år? En butik, två krogar, en kvarn, två egendommar på arrende. Hus och förrådsbod under tak av järn... detta drog han sig med särskild stolthet till minnes. Inte som un-

der faderns livstid! Om vem talar nu hela trakten? Om Brechunow,

»Och hur har jag kommit därefter?» »Därför att jag sköter mina affärer och icke som andra latmaskar sysslar med dumheter. Jag sover inte ens om nätterna, vädret må vara hurudant som helst; gäller det affärer, så far jag. På det viset går det framåt med affärerna. Folk tror att det går som en lek att förtjäna pengar. Nej, försök bara, bry edra hjärnor! Många tro, att lyckan hjälper människorna framåt. Mironows till exempel; de äga nu miljoner. Hur ha de fått dem. Emedan de ha arbetat; det välsignar Gud. Mätte han blott giva oss hälsa!» Och den tanken, att han också en gång skulle kunna bli miljonär som Mironow, upprörde honom så att han kände behov av att tala med någon. Men det var ingen till hands... Om han kunde komma fram till Gorjatschkino, så skulle han tala med godsägaren och sticka honom i näsan med alla sina förträffligheter.

»Usch, så det blåser. Det kommer att snöa så, att vi inte kunna ta oss härifrån i morgon!» tänkte han, lyssnande till vindens framstormande, som slog mot slädens fram-

sida så att den böjde sig och täcktes av snö.

»Varför gjorde jag som Nikita ville?» tänkte han. »Det hade varit bättre om vi farit vidare, vi hade väl alltid hamnat någonstades. Vi hade väl åtminstone kunnat komma tillbaka till Grischkino och legat över natten hos Tarass. Nu får jag sitta här hela natten! Ja, vad var det nu, som jag tänkte på nyss? Jo visst, att Gud endast ger den flitige lycka, icke latmaskar och dumhuvuden. — jag skall röka lite.» Han satte sig upp, sökte rätt på cigarettfodralet, lade sig framstupa och skyddade elden med pälskörten: men vinden fann alltid väg fram och släckte den ena tändstickan efter den andra. Slutligen lyckades det honom dock att få eld på cigaretten och han var glad över att det äntligen lyckats. Fastän blåsten tog mera av cigarettröken än han själv, sväljde han dock åtskilliga bloss och blev åter lätt om hjärtat. Han lutade sig tillbaka i släden, svepte om sig, försjönk i minnen och drömmar och slumrade in. Plötsligt väcktes han liksom av en stöt. Var det Gulnosen som ville draga bort halmen under honom, eller var det någon inre rörelse, allt nog han vak-

nade; hans hjärta slog så fort och häftigt, att han tyckte det var, som om släden skakade under honom. Han slog upp ögonen. Allt omkring honom var som förut, han tyckte endast, att det blivit något ljusare. »Det dagas», tänkte han, »det blir tydligen snart dager.» Men snart förstod han att det blivit ljusare därför att månen gått upp. Han reste på sig och såg först efter hästen. Gulnosen stod med bakre delen av kroppen mot vinden och darrade i hela kroppen. Den översnöade mattan hade skjutits åt sidan, remmarna på seltyget hade glidit upp och det snöiga huvudet med den fladdrande pannluggen och manen var nu synligt. Wassilij Andrejitsch böjde sig över baksidan av släden och såg över den. Nikita satt fortfarande i samma ställning som förut; på säcken, som han höljt över sig och på fötterna låg ett djupt lager av snö. »Mätte han bara inte frysa ihjäl! Hans kläder äro så usla! Det finge jag stå till svars för. Han måste ha blivit trött av att traska omkring i snön», tänkte Wassilij Andrejitsch och han ämnade taga mattan av hästen för att lägga den över Nikita. Men det var för kallt för att stiga upp och röra på

sig, dessutom fruktade han, att hästen kunde frysa ihjäl. »Varför skulle jag också taga honom med mig? Det var bara för hennes dumhets skull!» tänkte Wassilij Andrejitsch, i det han påminde sig sin hustru och lade sig åter ned i framsätet på släden. »Så här satt min farbror en gång en hel natt», tänkte han, »och det slutade väl. Sebastian måste de visserligen gräva ut» — nu erinrade han sig ett annat fall — »ty han var död, alldeles styv och stel som ett fruset slaktdjur».

»Hade vi stannat i Grischkino, så hade det inte hänt något illa.» Han svepte väl om sig, så att pälsvärmen icke skulle gå förlorad; han kände en behaglig värme överallt, om hals, knän och fötter. Han slöt ögonen och försökte att somna. Men trots alla försök kunde han icke somna. Han kände sig riktigt pigg och uppkryad. Han började åter att räkna över sin förmögenhet, liksom de summor, vilka han hade utestående; började åter att skryta inför sig själv och fröjda sig över sig och sin ställning; men den smygande fruktan och den harmfulla tanken, att han dock hellre hade bort stanna i Grischkino över natten, verkade störande i allt detta.

Han vred och vände på sig för att få en bekvämare och mot vinden skyddad ställning; så reste han sig åter upp, bytte om ställning, svepte om fötterna, slöt ögonen och låg stilla. Men, om det var i följd av de dova smärtorna i de i höga filtskor inklämda fötterna eller därför att blästen trängde igenom kläderna — nog av, när han legat en kort stund, påminde han sig med grämlse, att han nu kunnat ligga i ett varmt rum i Grischkino och så började han att vrida och vända på sig, svepte om sig och lade sig ned igen.

En gång tyckte Wassilij Andrejitsch, att han på avstånd hörde en tupp gala. Han blev glad, vek undan pälskragen och lyssnade uppmärksamt, men hur han än spände hörseln, hörde han intet annat än vindens sus. Nikita, som alltjämt satt i samma ställning, orörlig, svarade icke ens på alla Wassilij Andrejitsch tillrop. »Han har inga bekymmer, han sover tydligen, » tänkte Wassilij Andrejitsch och såg förargad på Nikita, som satt bakom släden alldeles överhöjd av snö.

Väl tjugu gånger reste sig Wassilij Andrejitsch och lade sig igen. Han tyckte, att natten aldrig tog slut. »Men nu måste det väl

snart vara morgon», tänkte han. steg upp och såg sig omkring. »Jag skall se på klockan. Om jag knäpper upp pälsen, kommer jag visserligen att frysa lite, men jag skall känna mig bättre till mods, om jag vet, att det inte är så långt till morgonen. Sedan kunde vi ju spanna för.» Wassilij Andrejitsch visste mycket väl, att det icke kunde vara morgon ännu, men rädslan fick mer och mer makt med honom, och han ville lura sig själv på den väntetid som återstod. Ännu en gång lade han sig framstupa för att tända sin cigarrett, tog fram tändstickorna och sökte tända. Han gick nu mera noggrant tillväga, i det att han sökte en tändsticka med mycket fosfor på och fick verkligen denna att brinna vid första försöket. Han höll urtavlan under lågan och trodde knappt sina ögon ... klockan var icke mera än tio minuter över tolv!

»Åh, denna långa natt!», tänkte Wassilij Andrejitsch och kände en kall käre gå över sig. Han knäppte till pälsen, svepte åter om sig och tryckte sig in i slädhörnet. Plötsligt hörde han tydligt i vindens entoniga sus en uthållande ton. Den blev allt starkare och starkare, men då den blivit fullkomligt tyd-

lig, började den lika småningom dö bort. Det var icke tvivel om, att det var en varg. Hans tjut hördes så nära, att man i medvinden kunde urskilja, hur djuret genom att röra på käkarna, kunde ändra ljudet. Wassilij Andrejitsch slog ned pälskragen och lyssnade uppmärksamt. Även Gulnosen lyssnade uppmärksamt, spände öronen och då tjutandet tystnat, fnyste han varnande. Efter detta kunde Wassilij icke somna på nytt och han överfölls av en pinsam oro. Hur han än försökte att tänka på sina planer och affärer, på sitt goda anseende och sin rikedom, plågades han av en förskräcklig ångest och han gjorde sig oupphörligen förebräelser, att han icke stannat över i Grischkino.

»Det må bli hur det vill med den där skogen; jag har, Gud vare lov, affärer nog den förutan! Om jag ändå kunde få tak över huvudet någonstades!» sade han för sig själv. »Man påstår, att druckna personer lätt förfrysa och jag har ju druckit lite..» Han sökte klara sina förnimmelser, kände att han darade, men visste icke själv, om det var av fruktan eller köld. Han försökte att hölja över sig och ligga lugnt som förut, men han. var

icke längre i stånd att göra det. Han kunde icke hålla sig stilla på samma ställe, han måste stiga upp, taga sig för något för att kväva den rädsla, som alltmera bemäktigade sig honom och mot vilken han kände sig vanmäktig. Han tog åter fram cigarretterna och tändstickorna, men han hade endast tre stickor kvar och därtill de sämsta. Ingen av dem slog eld.

»Må fan taga dig, fördömda otyg!» for han ut, utan att själv veta över vad och slungade bort den söndersmulade cigarretten. Han tänkte också kasta bort tändsticksasken, men hejdade sig och stoppade den i fickan. En sådan oro fick makt med honom, så han visste icke var han ville vara. Han steg ur släden, vände ryggen åt vinden och svepte pälsen tätare omkring sig.

»Varför skall jag ligga här och vänta på döden! Jag rider härifrån framåt!» — den tanken föll honom plötsligt in. Med en ryttare går nog hästen. »Honom» — han tänkte på Nikita — »gör det väl detsamma, hur han dör. Vad är hans liv av för värde? För honom känns det inte svårt att dö. Men jag har. Gud. vare lov, nog att leva av...»

Sedan han löst hästen lade han seltyget på och försökte att med ett språng komma upp på hans rygg, men förgäves. Då steg han upp i släden och försökte att komma upp därifrån, men släden gungade under hans tyngd och åter föll han ned. Slutligen förde han hästen tätt intill släden, ställde sig på kanten av densamma och lyckades komma upp, men blev liggande på magen, tvärs över hästryggen. Har makade sig mödosamt till rätta, fick ena benet över hästryggen och satte sig upp. I stället för stigbygel begagnade han sig av remtyget. Vid den stöt, som släden fick, vaknade Nikita. Han reste sig upp, och Wassilij Andrejitsch tyckte det var, som om han ville säga något.

»Skulle jag höra på dig, ditt dumhuvud? Skulle jag omkomma här utan vidare?» utbrast han. Han sköt de fladdrande pälskörten under sina knän, vände hästen och red bort i den riktning, där han trodde, att skogen och vaktstugan lågo.

VII.

Allt sedan det ögonblick, då Nikita med säcken över sig slagit sig ned bakom släden, hade han suttit orörlig. Liksom alla människor som leva sitt liv i enlighet med naturen och lärt känna nöden, var han tålig och kunde vänta i timmar och dagar utan att bli varken orolig eller förtretad. Han hade hört att husbonden ropat på honom, men han hade icke svarat, emedan han ej ville röra på sig. Då han lade sig ned bakom släden kom den tanken för honom, att han ganska sannolikt skulle dö denna natt. Ehuru han ännu var varm av teet han druckit och av motionen, då han kröp omkring i snödrivorna, visste han dock, att den värmen inte skulle räcka länge och att han icke vidare skulle kunna hålla sig varm genom rörelse, emedan han kände sig så trött, som en häst, då den stannar och nekar att gå vidare. Den måste fodras för att åter kunna arbeta. Dessutom hade foten i den trasiga stöveln förfrusit och all känsel var borta ur stortån. Han erfor en allt starkare kyla i hela kroppen.

Tanken att han skulle dö denna natt föreföll honom varken särskilt obehaglig eller särskilt hemsk. Den var honom icke särskilt obehaglig, emedan hela hans liv endast var ett oavbrutet slit och släp, vilket började att trötta honom. Och icke heller var den tanken särskilt hemsk, emedan han, utom till de husbönder, som han tjänat i livet, kände sitt beroende till den store husbonden. Honom, som givit honom detta liv. Och han visste, att om han dog, skulle han vara under Hans välde och att ingen orätt då skulle ske honom.

»Det är svårt att lämna då det gamla, som man blivit van vid. Men vad var att göra åt det? Man får väl lov att vänja sig vid det nya.»

»Mina synder?» tänkte han och kom ihåg sitt dryckenskapsbegär, alla pengar, som han supit upp, de oförrätter han tillfogat sin hustru, sina tvister med henne, sina försummade kyrkobesök, huru han brutit fastan, och allt som popen förebrått honom under bikten. »Naturligtvis är detta synden. Men vad skall jag göra? Jag har ju inte själv dragit dem över mig; Gud har skapat mig sådan, därför har jag syndat. Vad skall jag göra åt den saken?»

Så tänkte han över det, som kunde hända honom denna natt, och sedan han gjort den saken klar för sig, hängav han sig åt de tankar och minnen, som av sig själv dök upp i hans hjärna. Snart kom gårdagens högtid för honom, hans hustrus besök, folkets omättnings drickande, hans ståndaktiga vägran att dricka brännvin, resan, som de nu voro ute på, Tarass hem, samtalet om boskiftet, hans son, Gulnosen, som hade det varmt under mattan, husbonden, under vilken släden knarrade vid minsta rörelse. »Jag tänker, den stackaren är nog inte mycket glad att han reste», tänkte Nikita. »När man levat livet så, dör man nog inte så gärna som en av oss.» Slutligen kunde han icke längre hålla tillsammans dessa minnen och tankar i sitt huvud och så somnade han..

Men då Wassilij Andrejitsch hoppade upp på hästen, skakade släden och baksidan, mot vilken Nikita satt utödd, rycktes undan, då vaknade han och måste ändra läge. Han kunde knappt sträcka ut benen och skaka av sig snön. Han steg upp och kände genast en ryslig kyla i hela kroppen. Då han påminde sig vad som hänt, ville han, att Was-

silij Andrejitsch skulle lämna honom mattan, som hästen ej längre kunde behöva, så att han kunde få täcka över sig med den. Han ropade detta till honom, men Wassilij Andrejitsch ville icke stanna och försvann snart i den yrande snön.

Sedan han blivit ensam, funderade han ett ögonblick på vad han skulle göra. Han kände sig icke i stånd att uppsöka människoboningar, han kunde icke heller sätta sig på sin förra plats, ty den var övertäckt av snö. I släden visste han att han icke kunde hålla sig varm, ty nu hade han ingenting att hölja över sig. Burnusen och pälsen värmdes honom icke. Han frös, som om han varit i bara skjortan. Han stod där och överlade med sig själv, suckade och utan att ta bort säcken från huvudet kastade han sig i släden på husbondens plats.

Han kröp ihop på botten av släden, men kunde dock icke hålla sig varm. Han låg där ungefär fem minuter, darrande i hela kroppen. Sedan upphörde darrningen och han började småningom förlora medvetandet. Han visste inte, om han höll på att dö eller om han sov; han kände sig lika beredd för

den ena möjligheten som den andra. Om det var Guds vilja. att han ännu en gång skulle vakna i denna världen och liksom förut tjäna som dräng, sköta hästar, köra andras råg till kvarnen, att han som förut skulle komma att dricka tidtals och åter avgiva löften att låta bli, att liksom förut lämna sin lön åt hustrun och den där Böttcher — så må hans heliga vilja ske! Men om Gud vill låta honom vakna i en annan värld, där allt var nytt och fröjdesamt, så nytt och fröjdesamt för honom som under hans späda barndom hans mors smekningar, lekarna med andra barn, ängarna, skogarna och slädturerna och att han där skulle börja ett helt annat liv — så ske Guds heliga vilja! Själv var han nöjd. Och så förlorade Nikita helt och hållet medvetandet.

VIII.

Under tiden drev Wassilij Andrejitsch på hästen med fötterna och tömändarna i den riktning, där han antog, att skogen och vaktstugan låg. Snön bländade honom, blåsten tycktes alldeles vilja tvinga honom att stanna, men han lutade sig framåt, drog oupphörligt igen pälsen och stack den in emellan sig och ryggdynan, som försvårade för honom att sitta och drev oavbrutet på hästen. Denne gick framåt, fot för fot, om också med stor svårighet, dit hans herre styrde honom.

Omkring fem minuter red han framåt, utan att se något annat än hästens huvud och den vita ödemarken och utan att höra något annat än vindens sus kring hästens öron och kring sin pälskrage.

Plötsligt tyckte han sig skönja något svart. Hans hjärta klappade av glädje ty han trodde, att det var husväggen i någon by. som han hade framför sig. Men denna svarta massa var i ständig rörelse. Det var ingen by utan en gångstig, beväxt med högt gräbo, som

stack upp ur snön och böjdes hit och dit av den genomträngande blåsten. Och detta gråbo, som vinden skoningslöst piskade, kom Wassilij Andrejitschs att rysa. Han drev på hästen till snabbare lopp och märkte icke, att han alldeles ändrat riktning, då han närmade sig steppgräset, och att han nu styrde hästen åt helt annat håll i den tro, att han kom skogen och vaktstugan allt närmare. Hästen ville alltid gå åt höger, men Wassilij höll honom hela tiden åt vänster.

Ännu en gång såg han något mörkt framför sig. Han betogs av glädje, ty han trodde sig denna gång säkert ha en by framför sig. Men det var åter en med steppgräs bevuxen gångstig och även här piskades gräset fram och tillbaka av vinden, något som på ett sällsamt sätt ånyo förskräckte ryttaren. Men icke nog med att det var liknande gräs, han såg också bredvid sig spår av hästhovar, något som blåsten sökte att dölja i snö. Wassilij Andrejitsch böjde sig ned för att närmare se på dem: det var spår av hästhovar, nu lätt igensnöade och som inte kunde vara någon annans än hans egen häst. Han rörde sig tydligen i en liten cirkel och tillbaka på

samma väg han kommit.

»På detta sätt går jag under», tänkte han, men för att icke överlämna sig åt räds- lan började han att driva på hästen ännu mera, under det han spanande såg ut i det vita, snöiga dunklet, i vilket han icke kunde se annat än små, lysande punkter, vilka visade sig, emellanåt för att åter försvinna. Han tyckte sig en gång höra hundskall eller vargtjut, men ljudet var så svagt och otydligt, att han icke visste, om det var verklighet eller inbillning; han höll in hästen och lyssnade spänt.

Plötsligt ljöd ett förskräckligt, bedövande skrik, så att allt under honom bävade. Wassilij Andrejitsch grep om hästens hals, men djuret darrade och skriket blev allt fruktansvärdare. Under flera sekunder kunde Andrejitsch icke få klart för sig, vad som förefallit. Gulnosen hade, om för att pigga upp sig själv eller för att ropa på hjälp, utstött en ihållande, gäll gnäggning.

»Besitta! vad det fördömda djuret skrämt upp mig!» sade Wassilij Andrejitsch.

»Jag måste söka att lugna mig», tänkte han, men var icke i stånd att behärska sig;

viljelöst drev han på djuret. Hela hans kropp, i synnerhet benen och fötterna darrade och värkte av köld. Han hade alldeles glömt vaktstugan och önskade blott att komma tillbaka till släden för att icke omkomma ensam.

Plötsligt störtade hästen under honom. Han föll i en snödriva och sökte lägga sig på ena sidan. Wassilij Andrejitsch hoppade av, för att komma ur tömmarna, vilka han begagnat som stigbyglar. Han stod knappast på benen, förrän hästen reste sig upp och sprang därifrån gnäggande och med mattan och seldonen släpande efter sig. Wassilij Andrejitsch störtade efter honom, men snön var så djup och hans pälsar så tunga, att han vid varje steg sjönk ned i snön ända till knäna och tappade andan, innan han hunnit så långt som tjugo steg och måste stan na.

»Hur skall det nu gå med skogen, slaktboskapen, arrendegården, butiken och krogarna», tänkte han, »om jag omkommer här i mitt elände? Det kan väl inte vara möjligt!» Och han greps av en sådan förfäran att han icke trodde sig leva i verkligheten. Han tyckte det var, som om han drömde och ville

vakna, men kunde icke. Det var verklig snö, som yrde över honom, det var en verklig öde-mark, i vilken han stod ensam som steppgräset, i väntan på en snar och oundviklig död.

»Åh, du höga himmelska drottning, du heliga Nikolaus, undergörare!» sade han, och påminde sig gårdagens böner framför helgonbilderna, vilka strålade av guld, vaxljusen, som han köpt för att tända framför dessa helgonbilder och som sedan hämtades hem och gömdes i en låda, helt litet brända som de voro. Och han började nu att bedja till denne samme Nikolaus undergöraren om räddning och lovade honom både mässor och vaxljus. Men på samma gång förstod han klart och otvivelaktigt i att helgonbilden, vaxljusen, prästerna, mässorna — kort sagt, allt detta var något mycket viktigt och nödvändigt där i kyrkan, men att de här icke kunde göra någonting för honom, att det icke fanns något samband mellan dessa ljus, bilder och mässor och hans nuvarande olyckliga belägenhet.

»Jag får inte förlora modet. Jag skall följa hästens spår, annars snöa de också igen»,

tänkte han och försökte att skynda framåt. Men trots sin föresats att icke förtaga sig, började han att springa, föll oupphörligt omkull, reste sig och föll åter. Hästens spår voro nu knappt märkbara, i synnerhet på de ställen, där snön icke var så djup.

»Jag går förlorad!» tänkte Wassilij Andrejitsch, »jag kan icke följa spåren.» Men i samma ögonblick såg han något svart framför sig. Det var Gulnosen, och icke blott han, utan släden och fimmelstängerna. Gulnosen med seldynan på sned, med tömmarna och mattan släpande efter sig stod icke längre på sitt gamla ställe, utan närmare fimmelstängerna; han stod stilla och skakade på huvudet. Det visade sig, att Wassilij Andrejitsch hamnat i samma fördjupning, där han förut fastnat med Nikita, att hästen fört honom tillbaka till släden och att han, då han hoppade av hästen, icke var längre än omkring femtio steg från släden.

IX

Då Wassilij släpat sig fram till släden, höll han sig fast i den och stod sålunda länge orörlig. Han sökte lugna sig och andas ut. Han fann icke Nikita på det gamla stället, men i släden låg någonting, över vilket snön redan hopat sig. Wassilij Andrejitsch gissade, att det var Nikita. Hans rädsla hade helt och hållet försvunnit och om han ännu fruktade något, så var det detta tillstånd av dödsångest vari han fallit, då han satt på hästryggen, och i synnerhet då han blev ensam kvar i snödrivan. Han ville för intet pris uppleva denna ångest ännu en gång, och för att undgå detta, vågade han icke tänka på sig själv, utan ville sysselsätta sina tankar med något annat; han måste taga sig för någonting. Det första han gjorde var att vända ryggen åt vinden och knäppa pälsen. Då han andats ut, skakade han snön ur stövlarna och handskarna. Sedan drog han till bältet så väl om sig, som han brukade göra då han skulle gå från butiken ut på gatan för att köpa säd. som bönderna kommit till

honom med. På så sätt beredde han sig till verksamhet: Det första som han måste göra var att söka få hästens fot fri. Då detta var gjort och han fått tömmarna i ordning, band han Gulnosen åter vid järnbygeln på framsidan av släden på den gamla platsen. Sedan gick han bakom hästen för att lägga i ordning seldonen och mattan. I samma ögonblick såg han att något rörde sig vid släden och att Nikitas huvud dök upp ur snön. Det vållade karlen tydligen stor ansträngning att sätta sig upp, men han gjorde det och började därpå att fläkta med handen, som om han skulle fördriva flugor. Han mumlade något, och Wassilij Andrejitsch uppfattade det, som om han kallade honom till sig.

Wassilij Andrejitsch lämnade mattan och närmade sig släden.

»Vad är det?» frågade han, »Vad vill du?»

»Jag dö-ö-r ju», sade Nikita ivrigt och med möda. »Ge min lön åt gossen eller åt min hustru, det gör detsamma.»

»Hur är det? Fryser du?» frågade Wassilij Andrejitsch.

»Jag känner att det är slut med mig», sade Nikita med gråten i halsen, i det han

oupphörligt for med handen över ansiktet.

Wassilij Andrejitsch stod ett ögonblick tyst och orörlig, så gick han plötsligt fram med samma säkerhet, som då han brukade skaka hand, när han avslutat ett fördelaktigt köp, vek upp pälsmarmarna och började att med båda händerna avlägsna snön från Nikita och släden. Då detta var gjort, tog han hastigt av sig sitt bälte, öppnade pälsen och lade sig på Nikita så att han betäckte honom icke blott med sin päls, utan även med sin varma kropp.

Han slöt pälsskärten mellan Nikita och sidan på släden, höll fast nedre delen av pälsen med fötterna mot densamma och stödde huvudet mot framskärmen.

Sålunda låg han på magen och hörde icke längre hästens rörelser eller stormens sus, han hörde blott hur Nikita andades. Nikita låg i början länge orörlig, slutligen suckade han djupt och rörde på sig; han hade tydligen blivit uppvärmd.

»Så ser du nu! Och du, som talade om att dö! Ligg stilla och värm dig, så ...» började Wassilij Andrejitsch.

Men till sin stora förvåning kunde han icke

tala till slut, tårarna trängde frami hans ögon och underkäken började darra. Han teg och sväljde orden, som han hade på tungan.

»Jag är tydligen helt medtagen efter förskräckelsen», tänkte han för sig själv. Men han tyckte icke, att denna svaghet var obehaglig, den beredde honom tvärtom en sällsam, förut aldrig anad fröjd.

»Så går det till!» sade han för sig själv och betogs av en känsla av verklig triumf. Så låg han ganska länge tyst, torkade ögonen med pälsen och höll hela tiden fast med knäet det höga pälsskörtet, som vinden oupphörligt blåste ut.

Han önskade ivrigt att få tala med någon om sina glada förmimmelser.

»Nikita!» ropade han.

»Jag har det gott och varmt», fick han till svar.

»Rätt så, broder! Jag skulle snart ha varit förlorad, du skulle ha frusit ihjäl och jag skulle...»

Men så började hans kinder att skaka, ögonen fylldes ånyo med tårar och så förmädde han icke säga mera.

»Nå, det gör ingenting», tänkte han, »jag

vet ju ändå själv vad jag ville säga» — och han tystnade.

Hans blickar sökte flera gånger hästen; han såg, att djurets rygg var obetäckt, att matan och seltyget lågo i snön, han insåg, att det var nödvändigt att stiga upp och hölja över hästen, men han kunde icke besluta sig för att lämna Nikita ens ett ögonblick och störa det tillstånd av förnöjelse i vilket han befann sig. Någon rädsla kände han på det hela taget icke mer.

Nikita värmdes honom underifrån, pälsen ovanifrån, han började dock att frysa om händerna, med vilka han höll fast pälsskörtet om sidorna på Nikita och om fötterna, vilka oupphörligt blottades av vinden. Men han tänkte icke därpå, utan endast på, hur han skulle kunna värma den under honom liggande drängen.

»Vänta, du slipper mig inte!» sade han till Nikita, med samma skrytsamma ton som då han brukade tala om sin handel och vandel.

Så låg Wassilij Andrejitsch ganska länge. I början svävade alla möjliga intryck för hans inbillning. Han tänkte på stormen, på Nikita, som låg under honom. Sedan blandade

sig däri minnena från festen. kretsdomaren, ljuslådan, och i så tyckte han sig se Nikita liggande under denna låda; därpå kommo köpande och säljande bönder, vita väggar, hus med järntak och även under dem tyckte han sig se Nikita ligga. Så blev alltsammans en enda röra, allt blandades om vartannat och liksom regnbågens alla färger förtona sig i vitt, så sammanfölla alla dessa intryck i ett enda intet och Wassilij Andrejitsch somnade. Han sov utan drömmar, men mot dag gryningen inställde sig dessa åter. Han tyckte, att han stod bredvid ljuslådan, Tichonows hustru begärde att få köpa ett vaxljus för fem kopek till festen; han skulle taga ljuset och räcka henne det, men han kunde icke lyfta sina händer, de sutto fast i fickorna. Han ville gå omkring lådan, men fötterna ville icke; de nya, fina gummi-galoscherna voro som fastnaglade vid stengolvet. Han kunde varken lyfta fötterna från golvet, eller få dem ur galoscherna. Och plötsligt förvandlades ljuslådan till en bädd och han såg sig själv ligga på magen i denna, hans egen bädd i det egna hemmet. Han ville stiga upp ur bädden, men kunde icke:

men han måste stiga upp, ty snart skulle Iwan Matwejitseh, kretsdomaren, komma och hämta honom. Med Iwan Matwejitsch skulle han avhandla skogsfrågan, han frågade sin hustru: »Nå, har han inte kommit än? och fick till svar: »Nej, inte ännu», Sedan hörde han, att någon körde fram till trappan. »Det är säkert han.» Nej, den åkande for vidare. »Mikolawna, Mikolawna, har han inte kommit än?» — »Nej.» Och han ligger fortfarande kvar i sängen och väntar och kan icke resa sig upp, och denna väntan är på samma gång både behaglig och obehaglig. Då händer något glädjande: den, som han väntar kommer, ropar Wassilij Andrejitsch, och den ropande rösten är densamma, som befallde honom att lägga sig på Nikita. Och Wassilij Andrejitsch fröjdar sig, att denne någon kommit för att hämta ta honom. »Jag kommer!» ropar han. Och detta rop väckte honom.

Han vaknade, men icke som densamme, som han var, då han somnade. Han vill stiga upp, men kan icke; han vill röra handen, men kan icke; icke kan han heller röra foten. Han vill vända på huvudet, men icke

heller det är möjligt. Han förvänas, men blir icke alls bedrövad. Han förstår, att han skall dö. men det gör honom icke den minsta sorg. Han kommer ihåg, att Nikita ligger under honom och att drängen blivit varm och är vid liv och han tycker det är som om han vore Nikita, och Nikita vore han själv, och att liv icke finnes i honom själv utan i Nikita. Han lyssnar spämt och hör, att Nikita andas, och till och med snarkar helt lätt. »Nikita lever, då lever också jag!» utropar han triumferande. Och någonting alldeles nytt, någonting, som han aldrig känt förr i sitt liv, griper honom.

Han kom ihåg sina pengar, sin butik, hemmet, sina affärer, Mironows miljoner och kunde icke fatta, varför den människa, som hette Wassilij Brechunow, befattade sig med allt detta. »Han visste ju icke, vad han gjorde eller vad som var det väsentliga» — tänkte han om Wassilij Brechunow. »Visste icke, men nu vet jag det. Nu vet jag det fullt och fast!» Och åter hörde han denne någon ropa på honom, som förut hade kallat honom. »Jag kommer, jag kommer!» svarade han full av glädje och rörelse. Han kände, att han var

fri, att han icke längre var bunden av något.

Wassilij Andrejitsch såg, hörde och kände intet mera i denna värld.

Omkring honom fortfor det att yra. Snövirvlarna kretsade alltjämt runt omkring, de täckte helt och hållet den döde Wassilij Andrejitschs päls, gömde under sitt vita hölje den i alla lemmar darrande hästen och den knappast synliga Nikita, som låg under sin döde husbonde.

X.

I dagbräckningen vaknade Nikita. En genomträngande kyla i ryggen väckte honom. Han hade drömt så livligt, att han körde en vagn med mjöl och for förbi bron vid Ljapino och att vagnen sjönk ned. Han såg sig krypa under vagnen för att lyfta upp den med ryggen. Men egendomligt nog ville inte vagnen röra sig ur stället, den var som fastklibbad vid hans rygg; han kunde varken lyfta upp vagnen eller krypa fram från den. Den nästan krossade hans ryggrad. Och hur kall vagnen var. »Nog!» skrek han till den, som var på vagnen och pressade på hans rygg. »Lyft av säckarna!» Men vagnen tryckte honom alltjämt och blev allt kallare och kallare. Plötsligt var det som om någon bultat. Nikita vaknade och påminde sig alltsammans. Den kalla vagnen är den döde, ihjälfrusne husbonden. som ligger på honom. Den som bultat var Gulnosen; han hade slagit tvenne gånger med hoven mot släden.

»Andrejitsch, Andrejitsch!» ropar Nikita sakta, anande vad som hänt.

Men Andrejitsch svarar icke. Hans mage och ben äro styva och kalla samt tunga som bly..

Han är tydligen död, »Frid vare med honom!» tänker Nikita.

Han vänder på huvudet, avlägsnar snön så mycket som möjligt och ser sig omkring. Det är ljust. Vinden blåser alltjämt omkring fimmelstängerna, snön faller alltjämt och begraver ljudlöst slätten och hästen. Drivorna växa allt högre. Nikita hör icke längre hästens rörelser eller andedräkt. »Också han måste ha frusit ihjäl», tänker Nikita. Och de två sparkarna mot släden voro i själva verket det stelfrusna djurets sista ansträngningar att hålla sig på benen.

»Min Herre och Gud, nu kallar du väl även mig till dig», utbrister Nikita. »Ske din vilja! Men det är dock förfärligt. Nå, man dör inte mer än en gång och en gång måste man dö. Om det bara ginge fort över... » Han slöt öronen och sökte glömma allt i den fasta övertygelsen, att denna gång skulle han säkert och oåterkalleligt dö.

Först fram emot middagen följande dag blevo Wassilij Andrejitsch och Nikita uppgräv-

da tur snön av några bönder, som kommo där förbi, trettio famnar från landsvägen och en halv werst från byn.

Snödrivorna täckte släden, men fimmelstängerna och den fastbundna halsduken voro ännu synliga. Hästen stod ända till buken i snön med det översnöade döda huvudet tryckt mot bröstet. Näsborrharna voro fulla av istappar, ögonen stelnade till is och likasom omgivna av frusna tårar. Hästen hade magrat så under natten, att det endast återstod skinn och ben av honom. Wassilij Andrejitsch var stel och styv som en frusen slaktkropp. Hans utstående ögon voro alldeles omgivna av is. Nikita levde ännu, ehuru alldeles förfrusen. När man väckte honom ur den dova medvetlösheten, var han övertygad om, att han redan dött, och att allt vad som försiggick med honom icke timade i denna, utan i en annan värld.

Då han hörde böndernas skrik, då de grävde fram honom och befriade honom från Wassilij Andrejitsch, blev han mycket förvånad över att bönderna skreko på samma sätt i den andra världen, som de gjorde på jorden. Men då han förstod, att han ännu var kvar där,

blev han mera bedrövad än glad däröver, synnerligast när han fick veta, att bägge hans fötter voro förfrusna.

Nikita låg två månader på sjukhuset. Tre tår måste amputeras, de andra blevo friska och han kunde åter börja att arbeta. Han levde ännu i tjugu år, först som dräng och sedan som nattvakt. Han dog först i år och, som han hade önskat, under helgonbilderna och med ett vaxljus i handen. Innan han skildes hädan, bad han sin hustru om förlåtelse och förlät å sin sida hennes förhållande till Böttcher. Han tog avsked av sin son och sina barnbarn och var innerligt nöjd över att få dö, då hans son och sonhustru därigenom befriades från ett onödigt påhäng och framför allt därför, att han gick ur detta liv, vilket han blivit trött vid, till ett annat, som med varje år och varje timme blivit honom mera fattbart och lockande. Om han har det bättre eller sämre där han vaknade efter döden, om han kände sig besviken eller fann vad han hoppades att finna, det skola vi alla med tiden erfara.